

ข้อพิจารณาในการจัดตั้งและดำเนินการขององค์กรบริหารการจัดเก็บ ค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในประเทศไทย

แม้ว่าในกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับปัจจุบันจะได้มีการกล่าวไว้ถึงองค์กรเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อจัดเก็บค่าตอบแทนจากการใช้งานของนักแสดงไว้ก็ตาม โดยได้กำหนดไว้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการลิขสิทธิ์ตามมาตรา 60 (3) แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในการส่งเสริมและสนับสนุนสมาคม หรือองค์กรของผู้สร้างสรรค์หรือนักแสดงเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อจัดเก็บค่าตอบแทนจากบุคคลอื่นที่ใช้งานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงไว้ แต่จนขณะนี้คณะกรรมการลิขสิทธิ์ยังมิได้มีการดำเนินการใด ๆ ที่จะสามารถนำมาเป็นมาตรการในการส่งเสริม หรือสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรจัดเก็บ ตามหน้าที่ที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ อย่างไรก็ตาม ได้มีแนวคิดในการร่างกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับการใช้งานของนักแสดง เพื่อให้ความคุ้มครองแก่นักแสดง ขณะนี้ประเทศไทยได้มีองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการจัดเก็บและบริหารค่าตอบแทนการใช้งานดนตรีกรรมและสิ่งบันเทิงเสียงแล้วเป็นจำนวน 4 องค์กร โดยจัดตั้งในรูปของบริษัทจำกัดและเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นโดยองค์กรเอกชน² โดยได้มีการดำเนินการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์แล้ว จากการไม่มีกฎหมายรองรับสถานะขององค์กรดังกล่าว จึงเป็นเหตุทำให้ประชาชนเกิดความสับสนว่าหน่วยงานดังกล่าวจัดตั้งขึ้นเพื่อจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์นั้น เป็นองค์กรที่มุ่งค้าหากำไรและมีได้ดำเนินการเพื่อทำหน้าที่ปกป้องหรือคุ้มครองสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์นั้น นอกจากนี้ผู้ใช้งานหรือผู้สร้างสรรค์หรือนักแสดงก็ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานะหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรดังกล่าวด้วย กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงเห็นสมควรมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อรับรองสถานะขององค์กรดังกล่าวให้เกิดความชัดเจนและได้รับความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยได้มีการยกร่างไว้เป็นพระราชบัญญัติและมีการปรับเปลี่ยนจนถึงปัจจุบันมีร่างพระราชบัญญัติจำนวนทั้งหมด 3 ฉบับตามลำดับ ดังนี้ คือ

- 1) ร่างพระราชบัญญัติการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดง พ.ศ...

เนื่องจากผลกระทบจากการองค์การการค้าโลก (WTO) ทำให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้ให้ทำการจัดทำร่างกฎหมายขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง โดยสำนัก

¹ วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2546

² โปรดดูบทที่ 3 ข้อ 3.4.3 หน้า 95-99

ลิขสิทธิ์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อจัดเก็บค่าตอบแทนงานอันมีลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดง โดยแยกกฎหมายฉบับออกจากพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

2) ร่างพระราชบัญญัติองค์การบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ.... เนื่องจากที่ประชุมคณะทำงานในการร่างการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดง พ.ศ....

3) ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ....

เป็นการนำร่างกฎหมายองค์การบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ... ให้นำมาไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ที่เป็นกฎหมายหลัก และมีการแก้ไขจากร่างพระราชบัญญัติองค์การบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ... โดยมีสำนักลิขสิทธิ์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา เป็นผู้จัดร่าง เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2545

โดยในขณะนี้ กฎหมายองค์การบริหารจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดงอยู่ในระหว่างพิจารณาของคณะอนุกรรมการในการดำเนินการพิจารณาว่า กฎหมายจัดตั้งองค์การบริหารจัดเก็บฉบับดังกล่าวควรรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยบัญญัติเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 หรือควรบัญญัติให้เป็นพระราชบัญญัติฉบับใหม่บัญญัติเพื่อบังคับใช้เรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะ จึงทำให้ปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้การรองรับสถานะ รูปแบบขององค์การบริหารจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ ไม่ว่าจะเป็งานลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงก็ตาม

ในประเด็นนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรจัดตั้งองค์การบริหารจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง โดยแยกร่างกฎหมายออกจากพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เป็นร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่ เพราะกระบวนการนิติบัญญัติในการบัญญัติเป็นพระราชบัญญัติฉบับใหม่จะมีความรวดเร็วกว่าการแก้ไขพระราชบัญญัติที่มีอยู่เดิม ทำให้นักแสดงมีกฎหมายรองรับเรื่ององค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนได้เร็วมากขึ้น และการแก้ไขบทบัญญัติในพระราชบัญญัติฉบับเดิม อาจทำให้บทบัญญัติที่แก้ไขมีความซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ดังกล่าว

จากการศึกษาร่างกฎหมายดังกล่าวทั้งสามฉบับ พบว่ารายละเอียดที่บัญญัติเกี่ยวกับองค์การบริหารมีลักษณะทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันไป เนื่องจากร่างกฎหมายฉบับแรกที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ร่างไว้ก่อนนั้นมีผลเป็นอันตกไปและได้มีร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ.... ฉบับปัจจุบันอยู่ระหว่างพิจารณาในคณะอนุกรรมการพิจารณาดำเนินงานขององค์การบริหารจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดง ผู้เขียนจะนำเสนอรายละเอียดดังกล่าวเฉพาะแต่ในร่างพระราชบัญญัติองค์การบริหารจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ.... และร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่....) พ.ศ....เท่านั้น นอกจากนี้ การเลือก

ศึกษาเฉพาะสองฉบับดังกล่าวนั้น ผู้เขียนได้สังเกตเห็นว่า เป็นการศึกษาร่างกฎหมายที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดในการบัญญัติเป็นกฎหมายเพื่อนำมาบังคับใช้

ดังนั้น ผู้เขียนจะดำเนินการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับให้เป็นไปตามลำดับและเป็นไปตามหัวข้อย่อยที่ศึกษา โดยในแต่ละหัวข้อย่อย จะแบ่งพิจารณาดังต่อไปนี้

ก) ร่างพระราชบัญญัติองค์กรการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ...

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะนำเสนออธิบายร่างพระราชบัญญัติองค์กรการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ...

ข) ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่....) พ.ศ.. ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะนำเสนออธิบายร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่....) พ.ศ..

ค) บทวิเคราะห์ ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะวิเคราะห์วิจารณ์ร่างพระราชบัญญัติตามข้อ ก. และข้อ ข.

ง) ข้อเสนอแนะ ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะนำเสนอความเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง

5.1 สถานะและรูปแบบการจัดตั้งองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 บัญญัติให้ นักแสดงมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมจากผู้ที่นำสิ่งบันเทิงการแสดงของนักแสดงออกเผยแพร่เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าหรือนำสำเนาของงานนั้นไปเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยตรง ตามมาตรา 45 แต่ในปัจจุบันยังไม่มีองค์กรใดบริหารจัดการจัดเก็บค่าตอบแทนนักแสดงได้เหมือนดังเช่นองค์กรจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ในงานดนตรีกรรม สาเหตุที่การจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียงตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจาก

1) นักแสดงไม่สามารถรวมตัวกันเป็นองค์กรเพื่อบริหารจัดการจัดเก็บค่าตอบแทนได้³

2) การจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ในปัจจุบันนี้เกิดความซ้ำซ้อน เนื่องจากมีองค์กรที่จัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ในงานดนตรีกรรมเกิดขึ้นแล้ว 4 องค์กร หากมีการจัดเก็บค่าตอบแทน

³ กรมทรัพย์สินทางปัญญาร่วมกับสำนักความร่วมมือทางวิชาการไทย-เยอรมัน (GTZ) , เอกสารการประชุมระดมความคิดเห็น ร่างพ.ร.บ. การจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ.....

เกี่ยวกับงานของนักแสดงอีก อาจทำให้ผู้ใช้งานลิขสิทธิ์เกิดความสับสนและไม่มั่นใจว่าผู้ที่ทำหน้าที่จัดเก็บนั้นมีสิทธิในการจัดเก็บตามที่กล่าวอ้างหรือไม่

ซึ่งร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ... ได้บัญญัติว่า “องค์กรจัดเก็บ” หมายความว่า องค์กรซึ่งได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ให้ดำเนินการบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดงแทนผู้เป็นเจ้าของสิทธิ์หรือผู้มีสิทธินั้นตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ และ

ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ... ได้มีบทนิยามคำว่า “องค์กรจัดเก็บ” หมายความว่า องค์กรซึ่งได้รับอนุญาตตามพหุ มาย 4/1 แห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ดำเนินการบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดงแทนเจ้าของสิทธิ์

จากบทบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว เมื่อพิจารณาแล้วไม่ว่าจะเป็นองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงตามพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับได้ให้ความหมายขององค์กรจัดเก็บไว้มีความคล้ายคลึงกัน คือ เป็นองค์กรที่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือให้ประกอบกิจการในการจัดเก็บค่าตอบแทนจากการใช้งานลิขสิทธิ์หรือสิทธินักแสดงแทนเจ้าของสิทธินั้น นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับนี้ ได้กำหนดสถานะและรูปแบบขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ คือ

5.1.1 สถานะขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง

ก. ร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ...

1) องค์กรจัดเก็บที่ตั้งตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีเพียงหนึ่งองค์กรสำหรับงานที่มีลิขสิทธิ์หรือสิทธินักแสดงและให้จัดเก็บได้เฉพาะส่วนของสิทธิในการเผยแพร่ นอกจากนี้ยังให้องค์กรจัดเก็บสามารถทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือสัญญาโอนสิทธิแทนนักแสดงได้

2) การจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิหรือการนำสัญญาอนุญาตมีผลผูกพันเจ้าของสิทธิ์ ไม่ว่าจะเป็ นเจ้าของสิทธิ์ที่เป็นองค์กรจัดเก็บ และผู้ใช้สิทธิหรือผู้รับโอนสิทธิไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทน

3) เจ้าของสิทธิ์ไม่ประสงค์ให้องค์กรจัดเก็บดำเนินการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิหรือทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือสัญญาโอนสิทธิแทนเจ้าของสิทธิ์ ให้เจ้าของสิทธิ์แจ้งความประสงค์ดังกล่าวให้องค์กรจัดเก็บทราบหรือบอกกล่าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ เพื่อแจ้งไปยังองค์กรจัดเก็บต่อไป ในกรณีนี้ องค์กรจัดเก็บไม่อาจใช้สิทธิใช้สิทธิในการจัดเก็บอีกต่อไป แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิ่งที่องค์กรจัดเก็บได้ทำไปก่อนได้รับแจ้ง

เมื่อกฎหมายได้ให้สิทธิแก่องค์กรในการทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือสัญญาโอนสิทธิแทนนักแสดงได้ ผู้เขียนเห็นว่าควรเพิ่มเติมอำนาจในการดำเนินการต่อผู้ที่กระทำการละเมิดสิทธิ

ของนักแสดงให้แก่องค์กรเพิ่มเติมได้ด้วยเช่นกัน เพื่อให้อำนาจขององค์กรที่มีอยู่ครบถ้วนมากขึ้น ครอบคลุมอำนาจของการเป็นตัวแทนของนักแสดงโดยองค์กรจัดเก็บดังกล่าว

ซึ่งในร่างฉบับนี้ให้สิทธิแก่องค์กรจัดเก็บที่มีอำนาจในการจัดเก็บค่าตอบแทนของนักแสดง รวมถึงนักแสดงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์กรด้วย เช่นเดียวกับองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนในประเทศเยอรมันที่มีอำนาจในการจัดเก็บค่าตอบแทนในสิทธิของนักแสดงทั้งหมด โดยการจัดเก็บค่าตอบแทนของนักแสดงทั้งหมดผ่านองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนของนักแสดง และให้นักแสดงสามารถมาเรียกค่าตอบแทนของตนโดยการแสดงตัวจากองค์กรนั้นด้วยตนเองได้

ข. ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ... บัญญัติให้องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับนักแสดง ต้องดำเนินการดังนี้

- 1) ให้จัดทำข้อบังคับเกี่ยวกับอัตราค่าตอบแทนที่จัดเก็บจากผู้ใช้งานเกี่ยวกับสิทธิของนักแสดงและอัตราค่าตอบแทนที่จัดสรรแก่เจ้าของสิทธิ
- 2) กรณีที่มีหลายองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงให้ร่วมกันกำหนดค่าตอบแทนที่จัดเก็บจากผู้ใช้งาน เพื่อให้คณะกรรมการลิขสิทธิ์ให้ความเห็นชอบและแต่งตั้งตัวแทนร่วมกันเพื่อดำเนินการจัดเก็บค่าตอบแทนและนำค่าตอบแทนนั้นมาแบ่งสรรกันระหว่างองค์กรตามสิทธิในการใช้งานจริง
- 3) กรรมการบริหารให้มาจากสมาชิกในสัดส่วนที่เหมาะสมและให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรโดยเท่าเทียมกัน

ค. บทวิเคราะห์

ความแตกต่างของร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ คือ การให้อนุญาตในการจัดตั้งองค์กรบริหารการจัดเก็บเกี่ยวกับงานของนักแสดงให้มีองค์กรเดียวหรือมีหลายองค์กร ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสภาพของสิทธินักแสดงแตกต่างกับสภาพสิทธิในงานดนตรีกรรม เนื่องจากงานของนักแสดงนั้น เจ้าของสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนในการแพร่เสียงแพร่ภาพ คือ นักแสดงที่เป็นบุคคลธรรมดา แต่ในงานดนตรีกรรมนั้นสภาพของผู้ถือสิทธิส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของค่ายเพลงต่าง ๆ ที่เป็นนิติบุคคล

ง. ข้อเสนอแนะ

การจัดตั้งองค์กรบริหารการจัดเก็บเกี่ยวกับงานของนักแสดงควรจัดตั้งเป็นองค์กรเดียวในประเทศไทยเพื่อดำเนินการจัดเก็บค่าตอบแทนในการใช้งานของนักแสดง การเป็นองค์กรเดียวจะทำให้นักแสดงสามารถรวมตัวกันได้และใช้ระยะเวลาในการรวมตัวได้เร็วขึ้น นอกจากนี้ ทำให้องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้

สิทธิของนักแสดงมีความสะดวกในการบริหาร เพราะผู้ใช้งานของนักแสดงทราบดีอยู่แล้วว่าตนมีหน้าที่ต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่องค์กรใด ในอัตราเท่าใด และองค์กรก็สามารถจัดเก็บค่าตอบแทนดังกล่าวได้ โดยไม่จำเป็นต้องแสดงตนให้เห็นว่าตนได้รับสิทธิในงานใดของนักแสดงคนใดแต่ได้รับอนุญาตในการจัดโดยบทบัญญัติของกฎหมาย นอกจากนี้ รูปแบบนี้สอดคล้องกับวัฒนธรรมในวงการแสดงในประเทศไทย⁴ ทำให้นักแสดงสามารถได้รับค่าตอบแทนจากการใช้งานแสดงของตนโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อตัวนักแสดงแต่ละรายในการที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กร เนื่องจากประเทศไทยมีปัญหาของนักแสดงข้อสำคัญ คือ นายทุนหรือผู้จัดให้มีการแสดงแก่นักแสดงเป็นผู้มีอิทธิพลในการสร้างงานแสดง และสร้างอาชีพให้แก่นักแสดง จึงมีสิทธิที่จะเลือกนักแสดงตามความพอใจของตน หากนักแสดงคนใดเรียกร้องสิทธิของตน อาจทำให้นักแสดงผู้นั้นไม่มีการว่าจ้างให้ทำงานการแสดงเกิดขึ้น เพราะไม่มีนายทุนหรือผู้จัดให้มีการแสดงรายใดว่าจ้าง⁵ เพราะต้องการที่จะได้สิทธิทั้งหมดของนักแสดงในการแสดงนั้นตลอดอายุการให้ความคุ้มครองสิทธิของนักแสดงตามกฎหมาย หากมีการดำเนินการองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิเกี่ยวกับงานของนักแสดงเป็นองค์กรเพียงองค์กรเดียวซึ่งไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลของนักแสดง โดยให้องค์กรดังกล่าวทำหน้าที่ดำเนินการในการจัดเก็บค่าตอบแทนในการใช้งานของนักแสดงแต่เพียงผู้เดียว และหักค่าบริหารองค์กรจากค่าตอบแทนทั้งหมดที่ได้รับจากการใช้งานของนักแสดง นักแสดงแต่ละรายต้องแสดงตัวเข้าเรียกผลประโยชน์ของตนที่เกิดจากการใช้งานการแสดงของตนจากบริหารการจัดเก็บขององค์กรดังกล่าวด้วยตนเองเช่นเดียวกับองค์กรจัดเก็บสิทธิของนักแสดงในประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน นอกจากนี้ การเป็นองค์กรเดียวเพื่อทำหน้าที่ดูแลสิทธิของนักแสดง จะทำให้องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงเป็นองค์กรที่ใหญ่และมีอำนาจต่อรองกับผู้ใช้สิ่งบันเทิงเสียงการแสดงและบริษัทผู้ว่าจ้างนักแสดง โดยอาจทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางและทำการจัดจ้างหน่วยงานหรือบริษัทเอกชนเพื่อดูแลและรับผิดชอบในการจัดเก็บค่าตอบแทนงานของนักแสดงทุกประเภท นอกจากนี้ ยังป้องกันความสับสนของผู้ใช้งานของนักแสดง อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดตั้งองค์กรบริหารการจัดเก็บเกี่ยวกับงานของนักแสดงให้มีเพียงองค์กรเดียว คือ หากองค์กรดังกล่าวไม่สามารถบริหารกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือผู้บริหารทำการบริหารงานโดยไม่มี ความโปร่งใสผลกระทบดังกล่าวจะเกิดแก่นักแสดงเพราะไม่มีทางเลือกอื่นในการดำเนินการเรียกเก็บค่าตอบแทนดังกล่าว

⁴ บิลลี่ โอแกน, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2546.

⁵ ศิริศักดิ์ นันทเสน (ติก ชิโร่), สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2546

การจัดตั้งออกหลาย ๆ หน่วยงานหรือหลายองค์กรเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการเป็นองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิเกี่ยวกับงานของนักแสดง แม้ว่าเป็นการก่อให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีเพื่อสร้างคุณภาพการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและไม่เป็นการผูกขาดในการดำเนินการบริหารจัดการเก็บการใช้งานสิทธิของนักแสดง นักแสดงมีสิทธิในการเลือกเป็นสมาชิกของหน่วยงานใดก็ได้ที่ทำให้ได้รับค่าตอบแทนที่คุ้มค่าและมีโอกาสในการเลือกอนุญาตให้สิทธิและจะเสมือนเป็นผู้บริโภคที่สามารถเลือกองค์กรที่ดีที่สุดเพื่อบริหารสิทธิให้แก่ตน ซึ่งอาจมีผลเสียคือองค์กรดังกล่าวจัดตั้งขึ้นได้ง่ายแต่ดำเนินกิจการให้เกิดขึ้นได้ยาก ซึ่งอาจเป็นเพราะนักแสดงผู้เป็นสมาชิกมีน้อยและเนื่องจากนักแสดงบางรายไม่สามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกได้ เนื่องจากนักแสดงรายนั้นอาจมีสังกัดหรือค่ายที่ดูแลและรับงานหรือดำเนินงานใดแทน และยังก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้ใช้งานของนักแสดงนั้น

นอกจากนี้ องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงควรจะดำเนินการตามแนวโครงสร้างในการบริหารงานเพื่อประโยชน์ของนักแสดงผู้เป็นสมาชิกและมีการดำเนินกิจการที่ชัดเจนและโปร่งใส ไม่ว่าจะเป็นวิธีการ อัตราในการจัดเก็บจากผู้ใช้งานหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องหรือในการทำการจัดสรรค่าตอบแทนและการช่วยเหลือทางด้านสวัสดิการให้แก่นักแสดงที่เข้าเป็นสมาชิก โดยการบริหารงานดังกล่าวอาจเป็นการบริหารงานโดยนักแสดงที่เป็นเจ้าของสิทธิ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรดังกล่าวหรือนักแสดงที่เป็นเจ้าของสิทธินั้นแต่งตั้งตัวแทนที่เป็นบุคคลภายนอกและมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญที่สามารถทำหน้าที่ในการจัดเก็บและบริหารสิทธิแทนตนได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เนื่องจากนักแสดงอาจไม่มีความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ความรู้ในการบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทน ดังนั้น กรรมการบริหารควรมีผู้ที่เป็นมืออาชีพมาบริหารงานในองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับนักแสดงเพื่อให้ได้ประโยชน์แก่นักแสดงอย่างสูงสุด

5.1.2 รูปแบบขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง

ร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการเป็นองค์กรบริหารจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง ดังนี้ คือ

ก. ร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ... กำหนดหลักเกณฑ์ของผู้ดำเนินการเป็นองค์กรจัดเก็บ ไว้ดังนี้

1) เป็นนิติบุคคลหรือคณะบุคคลที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรอย่างอื่นนอกจากค่าบริการ เพื่อบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดงแทนเจ้าของสิทธิ

2) มีเจ้าของสิทธิเป็นสมาชิกที่มอบหมายให้ดำเนินการจัดเก็บไม่น้อยกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงและการมอบหมายดังกล่าวต้องมีใช้การกระทำแทนเป็นการเฉพาะคราว

3) มีสถานะทางการเงินที่เชื่อถือได้

จากการศึกษาและพิจารณาแล้ว องค์กรจัดเก็บตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีรูปแบบคล้ายคลึงกับองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับสิทธิของนักแสดงประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน คือ วัตถุประสงค์ที่ไม่แสวงหากำไรและจะต้องเป็นนิติบุคคล เว้นแต่กรณีที่คณะบุคคลสามารถจัดตั้งองค์กรจัดเก็บได้นั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นซึ่งอนุญาตให้บุคคลธรรมดาสามารถดำเนินการจัดตั้งองค์กรจัดเก็บได้โดยไม่แสวงหากำไรได้เช่นกัน

ข. ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ... ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ตามมาตรา 60/1 และ 60/2 ดังนี้ คือ

เจ้าของสิทธิสามารถรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรจัดเก็บ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดงให้มีประสิทธิภาพ โดยมีเงื่อนไขในการขออนุญาต ดังนี้ คือ

1) การดำเนินการขององค์กรจัดเก็บไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร
 2) มีเจ้าของสิทธิที่รวมตัวกัน หรือผลงานสร้างสรรค์หรือการแสดงของเจ้าของสิทธิที่รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งองค์กรจัดเก็บ เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ เจ้าของสิทธิได้มอบหมายให้องค์กรจัดเก็บบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงแทนตน โดยการมอบหมายดังกล่าวมิใช่เป็นการเฉพาะคราว

3) มีคุณสมบัติขององค์กรตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้นักแสดงสามารถรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งองค์กรจัดเก็บเองได้ โดยการดำเนินการขออนุญาตให้ได้ใบอนุญาตเป็นองค์กรจัดเก็บก่อน แล้วจึงดำเนินการจดทะเบียนให้เป็นนิติบุคคลตามมาตรา 60/6 โดยร่างฉบับนี้บัญญัติเป็นสิทธิของให้แก่นักแสดงเองในการดำเนินการขอจัดตั้งองค์กรจัดเก็บได้

ค. บทวิเคราะห์

1) รูปแบบของนิติบุคคลตามกฎหมายที่เหมาะสมกับการจัดตั้งเป็นองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับสิทธิของนักแสดง

จากร่างกฎหมายทั้งสองฉบับได้กล่าวถึงรูปแบบขององค์กรจัดเก็บไว้ดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษารูปแบบและสถานะของคณะบุคคลและนิติบุคคลที่เหมาะสมในการดำเนินการเพื่อทำหน้าที่บริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนในงานของนักแสดง โดยนิติบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มีขึ้นได้ด้วยอาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัติของกฎหมายตามความประสงค์ของรัฐเพื่อประโยชน์ของบุคคลธรรมดา⁶ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 65 บัญญัติว่า "นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น" ดังนั้น นิติบุคคลจะมีขึ้นได้หรือก่อตั้งขึ้นได้ โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายเท่านั้น กฎหมายที่ก่อตั้งนิติบุคคล ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่น ประเทศไทยมีรูปแบบนิติบุคคลอยู่หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้อำนาจก่อตั้งขึ้นนั้น ได้แก่ บริษัทจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียน มูลนิธิ สมาคม หรือนิติบุคคลที่ก่อตั้งตามกฎหมายอื่นก็มีอยู่มากมาย เช่น กระทรวง ทบวง กรม ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 จังหวัดต่าง ๆ ตามมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 หรือแม้แต่รัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ เป็นการเฉพาะ เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย และรัฐวิสาหกิจที่ก่อตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบางองค์การ พ.ศ. 2496 เช่น องค์การพอกหนัง องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการก่อตั้งตามกฎหมายเอกชนหรือตามกฎหมายมหาชนก็ดี มีลักษณะความรับผิดชอบ สิทธิหน้าที่และข้อดี ข้อเสีย ขององค์กรรูปแบบต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป ดังต่อไปนี้

1.1 คณะบุคคล

คณะบุคคล หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงเข้าทุนกันไม่ว่าจะเป็นเงิน แรงงาน ทรัพย์สิน ฯลฯ เพื่อทำกิจการร่วมกันโดยไม่จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งปันผลกำไรที่พึงได้แต่กิจการที่ทำร่วมกัน⁷ เป็นเพียงหน่วยภาชีหน่วยหนึ่งตามประมวล

⁶ อนุวัติ ใจสมุทร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ว่าด้วยบุคคล (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สังคมแห่งประเทศไทย, 2515), หน้า 699.

⁷ กลุ่มนักวิชาการภาชีอากร, ภาชีอากรตามประมวลระชากร 2544 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2541), หน้า 11.

ราชการและแยกออกจากบุคคลธรรมดา ไม่มีบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติให้คณะบุคคลเป็นนิติบุคคลและไม่มีสถานภาพเป็นบุคคลตามกฎหมาย

ข้อดีและข้อเสียในการจัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้ สิทธิของนักแสดงในรูปของคณะบุคคล

ข้อดี คือ คณะบุคคลสามารถทำการจัดตั้งได้โดยง่ายและรวดเร็ว

ข้อเสีย คือ คณะบุคคลไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ซึ่งทำให้น้ำที่ความรับผิดชอบและทรัพย์สินขององค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงที่มีต่อบุคคลภายนอกของคณะบุคคลไม่สามารถแยกออกจากความรับผิดชอบของบุคคลที่ตั้งคณะบุคคล รวมทั้งหากมีการฟ้องร้องคดีกัน องค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนที่เป็นคณะบุคคลไม่อาจเป็นผู้เสียหายในคดีได้ คณะบุคคลจึงเป็นรูปแบบที่ไม่เหมาะในการจัดตั้งและดำเนินการเป็นองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง

1.2 ห้างหุ้นส่วนสามัญ

กฎหมายไม่ได้บังคับให้ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนสามัญเกิดขึ้นโดยการจัดตั้งของหุ้นส่วนที่มีความประสงค์จะแบ่งปันผลกำไร อันพึงได้จากกิจการที่ทำนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญจะมีเพียงประเภทเดียว คือ ผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของห้างหุ้นส่วนสามัญโดยไม่จำกัด ดังนั้น หุ้นส่วนทุกคนในห้างหุ้นส่วนสามัญอาจเป็นผู้จัดการได้ และต้องรับผิดชอบร่วมกันในกิจการที่ผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยคนใดได้กระทำไปในกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น นอกจากนี้ ห้างหุ้นส่วนสามัญแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก) ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่เป็นการรวมบุคคลเข้าด้วยกันเท่านั้น สิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนกับห้างหุ้นส่วนไม่อาจแยกออกจากกันได้ หุ้นส่วนที่ทำสัญญากับบุคคลภายนอกเท่านั้นที่เป็นคู่สัญญากับบุคคลภายนอก หุ้นส่วนรายอื่นที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญาไม่มีสิทธิฟ้องเรียกให้บุคคลภายนอกดำเนินการตามสัญญาได้ และ

ข) ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ทำให้สิทธิและหน้าที่ของผู้เป็นหุ้นส่วนกับห้างหุ้นส่วนแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งสามารถใช้สิทธิในฐานะหุ้นส่วนและกระทำการในนามของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน โดยผลของการจดทะเบียน ทำให้หุ้นส่วนมีสิทธิแตกต่างออกไป

การเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญต้องมีการชำระบัญชี เพื่อเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญ หุ้นส่วนจะขอคืนทุนโดยไม่ทำการชำระบัญชีไม่ได้

ข้อดีและข้อเสียในการจัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปของห้างหุ้นส่วนสามัญ คือ

ข้อดี คือ - ห้างหุ้นส่วนสามัญสามารถจัดตั้งได้โดยง่าย คือ สามารถจัดตั้งขึ้นโดยมีเพียงหุ้นส่วน 2 คนเท่านั้นและจัดตั้งได้อย่างรวดเร็ว โดยทำความตกลงกันเป็นสัญญาก็เป็นห้างหุ้นส่วนแล้ว

- คุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญเป็นเรื่องสำคัญทำให้สามารถเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการเพื่อเป็นหุ้นส่วนเพื่อดำเนินกิจการได้

ข้อเสีย คือ - เมื่อหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดเสียชีวิตลงหรือถอนตัวจากการเป็นหุ้นส่วน องค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงที่ตั้งขึ้นเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญต้องเป็นอันเลิกกัน ทำให้เกิดผลกระทบต่อนักแสดงที่เข้าเป็นสมาชิกขององค์กร หากองค์กรดังกล่าวนี้ต้องเลิกกัน

- หุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญทุกคนสามารถเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้ ดังนั้น การควบคุมดูแลในการบริหารกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นจะกระทำได้โดยยาก โดยเฉพาะหากองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงทำการจัดตั้งในรูปของห้างหุ้นส่วนสามัญและมีผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการหลายคนอาจก่อให้เกิดความสับสนและมีความยุ่งยากในการดำเนินการบริหารกิจการขององค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง

1.3 ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ต้องมีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเข้ามาร่วมกันทำกิจการด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งปันกำไรกัน ห้างหุ้นส่วนจำกัดจะเกิดขึ้นขึ้นได้ต้องมีผู้เป็นหุ้นส่วนสองประเภท ประเภทหนึ่งเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดจะรับผิดในหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ลงทุน และอีกประเภทหนึ่งคือหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดต้องรับผิดในหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดโดยไม่จำกัดจำนวน นอกจากนี้ ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล หากห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นยังไม่จดทะเบียนให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ทำให้บรรดาหุ้นส่วนทั้งหมดต้องรับผิดในหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน จนกว่าจะได้ทำการจดทะเบียน

การดำเนินการของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น เฉพาะแต่หุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นที่สามารถเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้ เป็นผู้ทำการดูแลและจัดการกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัดได้

ข้อดีและข้อเสียในการจัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปของห้างหุ้นส่วนจำกัด คือ

ข้อดี คือ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามารถจัดตั้งได้โดยง่ายมีเพียงหุ้นส่วน 2 คนก็สามารถจัดตั้งได้และจัดตั้งได้อย่างรวดเร็ว เพียงแต่ทำการตกลงกันเป็นสัญญาก็เป็นห้างหุ้นส่วนและดำเนินการจดทะเบียนแล้ว

ข้อเสีย คือ หากดำเนินการจัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปของห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว เมื่อหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดเสียชีวิตลง หรือล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ กรณีนี้เป็นเหตุให้องค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนดังกล่าวเลิกกันโดยกฎหมาย ทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อนักแสดงผู้เป็นสมาชิกในองค์กรดังกล่าว

1.4 บริษัทจำกัด

บริษัทจำกัด คือ นิติบุคคลประเภทที่สร้างขึ้นโดยมีการแบ่งทุนของบริษัทเป็นหุ้นและหุ้นนั้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน และผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังสงใช้ไม่ครบตามมูลค่าของหุ้นที่ตนถืออยู่ โดยมีผู้เริ่มก่อการจำนวนอย่างน้อย 7 คน บริษัทจำกัดต้องทำการก่อตั้งโดยการจดทะเบียนเสมอจึงจะมีสภาพเป็นนิติบุคคลได้และทำการจัดตั้งเพื่อที่จะทำการประกอบกิจการค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรและนำกำไรที่ได้รับจากกิจการดังกล่าวนั้นมาแบ่งปันกัน ตามสัดส่วนของหุ้นที่ผู้ถือหุ้นถืออยู่ในรูปของเงินปันผล

บริษัทเป็นนิติบุคคลมีสิทธิหน้าที่แยกออกจากผู้ถือหุ้น ทรัพย์สินของบริษัทแยกออกจากผู้ถือหุ้นและกรรมการและจะจ่ายเงินปันผลได้ก็ต่อเมื่อมีกำไรและที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นมีมติอนุมัติให้จ่ายเงินปันผลเท่านั้น

การบริหารกิจการของบริษัทจำกัด จะบริหารกิจการโดยคณะกรรมการของบริษัท ซึ่งเป็นผู้แทนของนิติบุคคลและเป็นผู้แสดงออกตามชอบวัตถุประสงค์ของบริษัทต่อบุคคลภายนอกแทนบริษัท กรรมการของบริษัทต้องได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น กรรมการหรือคณะกรรมการของบริษัทไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ถือหุ้นหรือเป็นผู้เริ่มประกอบการของบริษัท อาจเป็นบุคคลภายนอกที่ได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นก็ได้

ข้อดีและข้อเสียในการจัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปของบริษัทจำกัด คือ

ข้อดี คือ - ทำให้องค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงเป็นหน่วยงานเอกชนที่มีความเป็นอิสระในการจัดตั้งและมีความคล่องตัวในการดำเนินการบริหารกิจการโดยคณะกรรมการขององค์กร

- ผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดที่ดำเนินการเป็นองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงสามารถเกิดจากการรวมตัวของนักแสดง โดยเข้าเป็นผู้ถือหุ้นเพื่อบริหารสิทธิของนักแสดงด้วยตนเองได้เช่นเดียวกับองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนสิทธิของนักแสดงในประเทศอังกฤษ หรืออาจเป็นการบริหารองค์การบริหารโดยบุคคลภายนอกที่มีความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการบริหารสิทธิเกี่ยวกับงานของนักแสดงและนำค่าตอบแทนดังกล่าวไปจัดสรรให้แก่นักแสดง ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจมิใช่นักแสดงหรือเจ้าของสิทธิและองค์การดังกล่าวสามารถหักค่าบริหารกิจการจากค่าตอบแทนที่ได้รับจากผู้ใช้งานของนักแสดงนั้น ๆ ก็ได้

ข้อเสีย คือ -- ทำให้องค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง เป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแสวงหากำไรจากการดำเนินกิจการของตน

- วัตถุประสงค์ของบริษัทไม่จำกัดเฉพาะการดำเนินการในการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับงานของนักแสดงเท่านั้น ดังนั้น หากองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงดำเนินการในรูปของบริษัทจำกัดจะสามารถดำเนินกิจการได้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้จดทะเบียนไว้ทุกประเภท เว้นแต่เป็นกิจการที่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐเท่านั้น

- การจัดสรรเงินกำไรของบริษัทจำกัดต้องจัดสรรในรูปของเงินปันผลและได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่สามัญเท่านั้น จึงจะสามารถจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น หากดำเนินการในรูปแบบนี้และนักแสดงทั้งหลายเข้าเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท อาจไม่ได้รับผลประโยชน์ใด ๆ เนื่องจากในระยะเริ่มแรก ซึ่งองค์การอาจประสบภาวะขาดทุน เนื่องจากต้องมีการลงทุนในการดำเนินการและบริหารจัดการจัดเก็บค่าตอบแทนที่มีค่าใช้จ่ายสูง เมื่อบริษัทมีกำไรเท่านั้นจึงจะสามารถจ่ายเงินปันผลได้

1.5 บริษัทมหาชนจำกัด

เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535 หมายความว่า บริษัทที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะระดมเงินทุนจากประชาชนไปใช้ประโยชน์ในกิจการของตน โดยวิธีการการเสนอขายหุ้นของบริษัทมหาชนจำกัดต่อประชาชนตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2535 ผู้ถือหุ้นรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นตามจำนวนที่ตนถืออยู่และจะได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผล ซึ่งได้รับมาจากการนำเงินที่ระดมทุนไปใช้ประโยชน์ในกิจการของบริษัทมหาชนจำกัด การประกอบกิจการของบริษัทมหาชนจำกัดต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่จดทะเบียนไว้ภายใต้การบริหารกิจการของคณะกรรมการของบริษัทมหาชนจำกัดนั้น

ข้อดีและข้อเสียในการจัดตั้งองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปของบริษัทมหาชนจำกัด คือ

ข้อดี คือ บริษัทมหาชนจำกัดมีหลักการในการจัดตั้งและการบริหารกิจการส่วนใหญ่ที่คล้ายคลึงกับบริษัทจำกัด โดยเฉพาะในการจัดตั้ง วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง การเข้าถือหุ้นและการจ่ายเงินปันผล ซึ่งทำให้องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปของบริษัทมหาชนจำกัดสามารถระดมเงินทุนจากประชาชนมาใช้ประโยชน์ในกิจการของตนได้และมีอิสระในการดำเนินกิจการนั้น ๆ

ข้อเสีย คือ - การจัดตั้งองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปของบริษัทมหาชนจำกัดจะต้องมีผู้เริ่มก่อการจำนวน 15 คนถือเป็นจำนวนมากในระยะแรกของการก่อตั้งองค์กร

- หากจัดตั้งองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปของบริษัทมหาชนจำกัด นักแสดงผู้เป็นสมาชิกอาจไม่ได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ เนื่องจากองค์กรสามารถระดมทุนและเสนอขายหุ้นแก่ประชาชน อาจทำให้บุคคลภายนอกที่เข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นในองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงนั้น มีความประสงค์เพียงเพื่อต้องการลงทุนเพื่อให้ได้เงินปันผลและส่วนต่างจากค่าหุ้นที่ตนได้ลงทุนไปอย่างสูงสุด โดยไม่ได้มีความต้องการที่จะเข้ามาบริหารกิจการเพื่อให้ได้ผลกำไรสูงสุด

1.6 มูลนิธิ

มูลินิธีนั้นเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 110 สามารถแยกลักษณะของมูลนิธิได้ ดังนี้

- ก) เป็นกองทรัพย์สินที่จัดสรรไว้โดยเฉพาะ
- ข) มีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลสาธารณะ การศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษาหรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่น
- ค) มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งหาผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน และ
- ง) ได้จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายนี้

ซึ่งการจัดการมูลนิธิที่เป็นตัวทรัพย์สินหรือกองทรัพย์สินนั้น โดยสภาพทั่วไปก็ต้องเป็นบุคคลที่เรียกว่าคณะกรรมการเป็นผู้แทนของมูลนิธิที่มาดำเนินการเกี่ยวกับกองทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 3 คนมาเป็นผู้แทนของมูลนิธิโดยจะต้องกระทำการโดยมิได้มุ่งหมายหาผลประโยชน์มาแบ่งปันกันแต่เป็นการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิเพื่อสาธารณประโยชน์ นอกจากนี้มูลนิธิจะเกิดขึ้นเป็นนิติบุคคลได้จะต้องทำการจดทะเบียนเท่านั้น ถ้าไม่จดทะเบียนถือว่ามูลนิธิมิได้จัดตั้งขึ้นจึงไม่เป็นนิติบุคคล

การเลิกมูลนิธิต้องใช้วิธีการในการชำระบัญชีเช่นเดียวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัดมาบังคับใช้โดยอนุโลมและเมื่อชำระบัญชีแล้วเสร็จผู้ชำระบัญชีจะต้องเสนอรายงานนั้นให้นายทะเบียนเป็นผู้อนุมัติรายงานนั้นเท่านั้น

ข้อดีและข้อเสียในการจัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปของมูลนิธิ คือ

ข้อดี คือ เป็นนิติบุคคลที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาผลประโยชน์ในกิจการของมูลนิธิมาแบ่งปันกันในกิจการนั้น ๆ

ข้อเสีย คือ หากจัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปของมูลนิธิ จะมีความซับซ้อนและความล่าช้าในการดำเนินการจัดตั้งมูลนิธิ

1.7 สมาคม

สมาคมจะต้องจดทะเบียนจึงจะเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยผู้เป็นสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คนลงลายมือชื่อร่วมกันยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อนายทะเบียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดอย่างต่อเนื่อง โดยไม่เป็นการมุ่งแสวงหาผลกำไรมาแบ่งปันในกลุ่มของสมาชิก โดยสมาชิกของสมาคมจะต้องชำระเงินบำรุงให้แก่สมาคม ตามที่ข้อบังคับสมาคมได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ การดำเนินกิจการของสมาคมจะต้องดำเนินการภายใต้ข้อบังคับของสมาคมโดยคณะกรรมการสมาคม โดยจะต้องขอจัดตั้งต่อคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.)

การเลิกสมาคมนั้นจะต้องนำเงินที่คงเหลืออยู่ของสมาคมมามอบให้แก่สมาคมหรือมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการสาธารณกุศลหรือให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยยกให้แก่กระทรวงการคลัง เพื่อดำเนินการให้ตกเป็นของแผ่นดินต่อไป⁸

ข้อดีและข้อเสียในการจัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปของสมาคม คือ

ข้อดี คือ หากจัดตั้งและดำเนินกิจการองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปของสมาคมซึ่งไม่แสวงหาผลกำไรจากการ

⁸ สุนทร มณีสวัสดิ์และปิยะนุช ไปตะวงษ์, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชากฎหมายแพ่ง 1 (ฉบับปรับปรุง) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขานิติศาสตร์, (นนทบุรี, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539), หน้า 353.

ดำเนินการเพื่อนำมาจัดสรรหรือแบ่งปันแก่ผู้เป็นสมาชิกทั้งสิ้น การบริหารสมาคมจะมีความโปร่งใสและชัดเจน

ข้อเสีย คือ การจัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปของสมาคมมีความซับซ้อนและยุ่งยาก รวมทั้งใช้ระยะเวลาในการจัดตั้งค่อนข้างนานในการดำเนินการจัดตั้ง

ปัจจุบัน องค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ทางดนตรีกรรมและสิ่งบันเทิงเสียงในประเทศไทยได้ถูกจัดตั้งเป็นบริษัทจำกัด ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรและนำกำไรที่ได้รับจากกิจการดังกล่าวนี้มาแบ่งปันกันระหว่างผู้ถือหุ้น จึงเป็นเหตุทำให้บุคคลทั่วไปและเจ้าของสิทธิขาดความเชื่อมั่นในการบริหารงานขององค์กรดังกล่าวและมองว่าเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแสวงหากำไรประโยชน์จากงานนั้น ส่งผลให้ผู้ใช้ประโยชน์ในงานลิขสิทธิ์เองนั้นลังเลและมีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงการจ่ายค่าตอบแทนในการใช้งานสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงดังกล่าว รวมถึงเจ้าของสิทธิดังกล่าวยังเข้าใจว่าองค์กรดังกล่าวเป็นองค์กรที่ค้าหากำไร เพื่อบุคคลเพียงกลุ่มเดียว

2) วัตถุประสงค์ขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง

องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงต้องมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรหรือมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรอย่างอื่นนอกจากค่าบริการเพื่อบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับสิทธิของนักแสดง

หลักเกณฑ์ข้อสำคัญในการขออนุญาตจัดตั้งองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงต้องมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรหรือมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรอย่างอื่นนอกจากค่าบริการเพื่อบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับสิทธิของนักแสดงนั้น ซึ่งหากพิจารณาจากรูปแบบของคณะบุคคลและนิติบุคคลตามที่ศึกษาไว้ข้างต้นแล้วนั้น นิติบุคคลที่ประกอบกิจการทั้งหมดมักจะเป็นนิติบุคคลที่แสวงหากำไรเป็นสำคัญมีนิติบุคคล เพียง 2 รูปแบบเท่านั้นที่มีวัตถุประสงค์ดังกล่าว คือ

2.1 มูลนิธิ จะต้องเป็นการจัดการกองทุนยี่สิบที่จัดสรรไว้โดยเฉพาะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลสาธารณะ การศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษา หรือเพื่อสาธารณะประโยชน์อย่างอื่น โดยมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งหาผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน นอกจากนี้ การจัดตั้งมูลนิธิยังมีความยุ่งยากและมีความซับซ้อน หากพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายเรื่องมูลนิธิแล้วนั้น มูลนิธิเป็นเพียงการจัดการกองทุนยี่สิบที่จัดสรรไว้โดยเฉพาะ

เท่านั้น จึงไม่เหมาะที่จะจัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปแบบของมูลนิธิ

2.2 **สมาคม** ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติให้สมาคมเป็นนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นโดยกลุ่มสมาชิก มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด อย่างต่อเนื่อง โดยไม่เป็นการมุ่งแสวงหาผลกำไรหรือรายได้ใดๆ โดยเฉพาะ เพื่อนำมาแบ่งปันในกลุ่มสมาชิก โดยสมาคมจะต้องขออนุญาตจัดตั้งต่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

3) หลักเกณฑ์เรื่องจำนวนเจ้าของสิทธินักแสดง

ต้องมีเจ้าของสิทธิเป็นสมาชิกที่มอบหมายให้ดำเนินการจัดเก็บไม่น้อยกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง (ตามร่างพระราชบัญญัติองค์การบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดง) หรือ มีเจ้าของสิทธิที่รวมตัวกัน หรือผลงานสร้างสรรค์หรือการแสดงของเจ้าของสิทธิที่รวมกันเพื่อจัดตั้งองค์การจัดเก็บ เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง (ตามร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ...)

หลักเกณฑ์ในเรื่องของจำนวนเจ้าของสิทธิที่มอบหมายให้ดำเนินการจัดเก็บนั้น หรือกรณีที่เจ้าของสิทธิที่รวมกันอาจเป็นปัญหาใหญ่ในการดำเนินการขออนุญาตจัดตั้งองค์การจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในระยะเริ่มแรก เพราะองค์กรจะต้องได้รับความน่าเชื่อถือจากสมาชิก ดังนั้น ผู้ที่ดำเนินการจัดตั้งหรือบริหารองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงนี้ จะต้องเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือและผลงานในการบริหารงานจึงจะสามารถรวบรวมสมาชิกได้ตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดเพื่อทำการจัดตั้งองค์กรได้ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นเช่นเดียวกับร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ที่พิจารณาจากจำนวนงานของนักแสดงสามารถนำมารวมกันเพื่อจัดตั้งองค์กรได้ เนื่องจากนักแสดงแต่ละรายอาจมีงานการแสดงในจำนวนที่มากหรือน้อยไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับความนิยมและความสามารถของนักแสดงแต่ละราย ดังนั้น เพื่อให้หากพิจารณาจากจำนวนผลงานการแสดงแล้วจะทำให้องค์กรสามารถจัดตั้งได้ง่ายมากขึ้น

ง. ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณารูปแบบในการจัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงตามรูปแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ คณะบุคคลและนิติบุคคลทั้งหลายตามกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นนั้น มีทั้งข้อดีและข้อเสียในการดำเนินการเป็นองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความเห็นว่าหลักเกณฑ์รูปแบบของนิติบุคคลกับการดำเนินการองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงนั้น ควรจัดตั้งในรูปแบบของสมาคมตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากสมาคมเป็นองค์กรที่ไม่มีวัตถุประสงค์ในการมุ่งแสวงหาผลกำไรหรือรายได้ใด ๆ มาแบ่งปันกัน เพื่อนำมาแบ่งปันในกลุ่มสมาชิก เนื่องจากการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับงานของนักแสดงเป็นการจัดเก็บตามสิทธิของนักแสดง การจัดตั้งสมาคม นักแสดงจะเป็นสมาชิกหรือไม่ก็ได้ อาจเป็นบุคคลภายนอกมาจัดตั้งและเป็นสมาชิกและดำเนินการจัดเก็บค่าตอบแทนในสิทธิของนักแสดงและจัดสรรให้แก่นักแสดงทั้งหลาย โดยนักแสดงไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมให้สมาคมทำหน้าที่จัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับนักแสดงทั้งหมดแต่เพียงองค์กรเดียวในประเทศไทย และสมาคมได้รับค่าบริการจัดการและค่าใช้จ่ายตามส่วนที่ใช้จ่ายจริงและให้มีการดำเนินการบริหารงานต่าง ๆ ที่ชัดเจนและมีความโปร่งใส รัฐผู้ควบคุมดูแลองค์กรเพียงแต่เข้าไปควบคุมดูแลในด้านนโยบายตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งบริษัทจำกัดนั้น จะเป็นการระดมทุนของผู้ถือหุ้น เพื่อดำเนินธุรกิจการค้าหากำไรมาแบ่งกันก็ตาม แต่หากมีการดำเนินการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปแบบของบริษัทจำกัด โดยมีการคืนผลตอบแทนดังกล่าวให้นักแสดงอย่างเหมาะสม คือ บริษัทจำกัดดังกล่าวสามารถกันค่าตอบแทนนั้นไว้เป็นค่าบริการงานส่วนหนึ่งเท่านั้น นอกเหนือจากนี้ ค่าตอบแทนที่เหลือดังกล่าวทั้งหมดจะต้องนำไปจัดสรรให้แก่นักแสดง เพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาความสามารถของนักแสดงอันเป็นวัตถุประสงค์สำคัญ ซึ่งมีใช่เป็นการค้าหากำไรมาแบ่งปันกันของผู้ถือหุ้น เป็นเหตุผลสำคัญที่รัฐของประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมันได้บัญญัติยกเว้นภาษีนิติบุคคลให้แก่บริษัทจำกัดโดยกำหนดให้เป็นองค์กรงานพิเศษที่ประกอบกิจการองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง หากองค์กรบริหารการจัดเก็บในประเทศไทยสามารถดำเนินการเช่นเดียวกันกับสองประเทศดังกล่าวแล้ว การจัดตั้งองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนในการใช้สิทธิของนักแสดงในรูปแบบของบริษัทจำกัดในประเทศไทยเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสม

แม้ว่านักแสดงผู้เป็นเจ้าของสิทธินั้นทำการแสดงใด ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าและประโยชน์ของตนเองก็ตาม แต่การจัดตั้งองค์กรบริหารจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงเพื่อดำเนินการบริหารสิทธิของนักแสดงดังกล่าวก็ไม่ควรให้องค์กรนั้นสามารถแสวงหากำไรจากสิทธิของนักแสดงได้ เพื่อคุ้มครองให้นักแสดงได้รับประโยชน์ในงานของตนอย่างสูงสุด

การมอบหมายให้องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงแทนตนไม่ควรจำกัดเฉพาะการมอบหมายจากนักแสดงที่เป็นการถาวรเท่านั้น ควรจะเปิดโอกาสให้นักแสดงสามารถตั้งองค์กรเป็นตัวแทนได้ทุกกรณีเป็นคราว ๆ ไปไม่ว่าจะเป็นการตั้งตัวแทนจากนักแสดงในการดำเนินการใด ๆ ก็ตาม เพราะเมื่อดำเนินการทำหน้าที่เป็นองค์กรจัดเก็บให้แก่นักแสดงแล้ว ควรจะดำเนินการเพื่อสิทธิ

ของนักแสดงทุกคนและงานของนักแสดงทุกชนิด โดยไม่มีข้อจำกัดใด ๆ มิฉะนั้นนักแสดงที่มีสิ่งบันทึกเสียงการแสดงน้อยก็ไม่สามารถที่จะหาองค์กรใดเพื่อทำหน้าที่แทนตนได้ เช่น กรณีที่นักแสดงต้องการให้องค์กรบริหารจัดการจัดเก็บค่าตอบแทนตามกำหนดระยะเวลา หรือ นักแสดงต้องการให้จัดเก็บเฉพาะในการแสดงใดการแสดงหนึ่งโดยเฉพาะ

5.2 การขออนุญาตจัดตั้ง

ในการขออนุญาตจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับงานของนักแสดงกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ ดังต่อไปนี้

ก. ร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารจัดการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ... บัญญัติเรื่องการอนุญาตให้ดำเนินการเป็นองค์กรบริหารจัดการจัดเก็บเกี่ยวกับงานของนักแสดงไว้ ดังนี้

1. ต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา
2. การอนุญาตให้มีองค์กรจัดเก็บเกี่ยวกับงานของนักแสดงมีเพียงองค์กรเดียว
3. ใบอนุญาตมีระยะเวลาการอนุญาตให้ดำเนินการเป็นองค์กรจัดเก็บได้เป็นเวลา 5 ปี

ข. ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ... บัญญัติไว้ ดังนี้

1. ต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการลิขสิทธิ์
2. ใบอนุญาตมีระยะเวลาการอนุญาตให้ดำเนินการเป็นองค์กรจัดเก็บได้เป็นเวลา 5 ปี

ค. บทวิเคราะห์

องค์กรบริหารจัดการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิทธินักแสดง ซึ่งเป็นงานทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา ดังนั้น การจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงจึงต้องได้รับอนุญาตจากกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ หรือหน่วยงานใดที่ได้รับการมอบหมายให้เป็นผู้ให้อนุญาต นอกจากนี้หน่วยงานดังกล่าวนั้น ๆ จะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่ควบคุมดูแลองค์กรบริหารจัดการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับนักแสดงควบคู่ไปด้วย ผู้เขียนเห็นว่าไม่ว่าจะเป็นกรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือคณะกรรมการลิขสิทธิ์ ดำเนินการเป็นผู้ให้อนุญาตและควบคุมดูแลก็ไม่มีผลกระทบใด ๆ ในการ

พิจารณาให้อนุญาตแก่องค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง เพราะหน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยงานที่ดูแลทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาโดยตรง

นอกจากนี้ การให้อนุญาตดำเนินการเป็นองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงโดยการออกใบอนุญาตให้คราวละ 5 ปีนั้น ผู้เขียนเห็นว่ากำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่เหมาะสม เนื่องจากในการดำเนินกิจการระยะแรกนั้น องค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงจะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดเก็บและประชาสัมพันธ์องค์กรณ์ค่อนข้างสูง หากระยะเวลาในการอนุญาตมีระยะเวลานั้น อาจเป็นผลให้ไม่มีนักแสดงหรือบุคคลใดเข้ามาลงทุนและดำเนินการจัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บเกี่ยวกับนักแสดง เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูงและอาจไม่ได้ค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้คืน

ง. ข้อเสนอแนะ

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความเห็นว่าการจัดตั้งองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงควรจัดตั้งโดยได้รับอนุญาตและควบคุมดูแลจากกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เพราะเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาและองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับนักแสดงเป็นอย่างดีและเป็นหน่วยงานที่ดูแลทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาโดยตรง

5.3. วัตถุประสงค์และขอบเขตหน้าที่ขององค์กร

เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์และขอบเขตหน้าที่ขององค์กรที่ทำหน้าที่เป็นองค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิในงานดนตรีกรรมในประเทศไทยขณะนี้ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์และดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิในการเผยแพร่งานดนตรีกรรมต่อสาธารณชนให้แก่นักแสดงเพลง (ผู้แต่งคำร้องและทำนอง, ตัวแทนนักแสดงเพลงและเจ้าของลิขสิทธิ์) และทำหน้าที่ทำการจัดเก็บค่าตอบแทนในการเผยแพร่สิ่งบันเทิงเสียงของผู้ที่เป็นสมาชิกในองค์กรของตนนั้น แต่หากจะพิจารณาถึงวัตถุประสงค์และขอบเขตหน้าที่ขององค์การบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง ตามร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับดังกล่าว สามารถพิจารณาได้ ดังนี้ คือ

ก. ร่างพระราชบัญญัติขององค์การบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ... บัญญัติถึงวัตถุประสงค์ขององค์การบริหารการจัดเก็บเกี่ยวกับงานของนักแสดงไว้ ดังนี้ คือ

ให้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดเก็บค่าตอบแทนในการใช้สิทธิในงานของสิทธินักแสดงเฉพาะในส่วน of สิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชน

ข. ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ...
มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์กรขึ้นเพื่อบริหารการจดทะเบียนค่าลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดงให้มีประสิทธิภาพ และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้งานสิทธิของนักแสดง

ค. บทวิเคราะห์

ตามร่างพระราชบัญญัติข้อ ก. นั้น องค์กรบริหารการจดทะเบียนค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงมีวัตถุประสงค์เพื่อจดทะเบียนค่าตอบแทน ส่วนร่างพระราชบัญญัติข้อ ข. นั้น ไม่จำกัดให้องค์กรจดทะเบียนนั้นจดทะเบียนค่าตอบแทนเฉพาะในสิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชน

ง. ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนมีความเห็นว่าการดำเนินการจดทะเบียนขององค์กรบริหารการจดทะเบียนค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงไม่ควรให้จดทะเบียนเฉพาะในสิทธิเผยแพร่ต่อสาธารณชน เพราะองค์กรบริหารการจดทะเบียนค่าตอบแทนจะบังคับใช้เฉพาะสิทธิเผยแพร่ต่อสาธารณชนของนักแสดงจะกระทำได้โดยยาก จึงควรให้องค์กรจดทะเบียนมีสิทธิในการจดทะเบียนค่าตอบแทนในสิทธิส่วนอื่น ๆ ของนักแสดงด้วย เพื่อความสะดวกในการดำเนินการจดทะเบียนขององค์กร

5.4 การบริหารและการดำเนินกิจการ

ก. ร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารการจดทะเบียนค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ... บัญญัติให้ องค์กรที่ดำเนินการบริหารการจดทะเบียนค่าลิขสิทธิ์ของนักแสดงแทนนักแสดงหรือผู้มีสิทธินั้นตามกฎหมาย

ข. ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ...
บัญญัติให้ องค์กรที่ดำเนินการบริหารการจดทะเบียนค่าลิขสิทธิ์ของนักแสดงแทนเจ้าของสิทธิ

ค. บทวิเคราะห์

ขอบเขตหน้าที่ในการจดทะเบียนขององค์กร คือ ทำหน้าที่บริหารการโอนสิทธิ การจดทะเบียนค่าลิขสิทธิ์ การจ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้แก่ผู้ทรงสิทธิและการบังคับใช้สิทธิ ซึ่งสิทธิที่องค์กรจดทะเบียนจะ

บริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิ ได้แก่ สิทธิในการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ สิทธิในการอนุญาตให้ใช้งาน และสิทธิในการเรียกค่าตอบแทนในการใช้งานดังกล่าว⁹

ง. ข้อเสนอแนะ

หากพิจารณาถึงขอบเขตหน้าที่ขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับงานของนักแสดง ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนของนักแสดงในการเรียกเก็บค่าตอบแทนจากผู้ใช้งานสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงของนักแสดงนั้นว่า ควรขยายให้องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับงานของนักแสดงมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

- 1) ดำเนินคดีกับผู้ใช้งานที่ไม่จ่ายค่าตอบแทนการใช้งานของนักแสดง เช่น การดำเนินคดีละเมิดสิทธิของนักแสดงกับผู้ทำการละเมิดสิทธิในงานของนักแสดง
- 2) เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการให้อนุญาตแก่ผู้ใช้งานของนักแสดงที่เป็นสมาชิก รวมทั้งจัดสรรค่าตอบแทนที่ได้รับจากการใช้งานสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงของนักแสดงให้แก่นักแสดง
- 3) เป็นองค์กรที่ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพในงานการแสดงต่าง ๆ ของนักแสดง เช่นเดียวกันกับองค์กรจัดเก็บในต่างประเทศที่สามารถดำเนินการและกระทำการใด ๆ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงที่เป็นสมาชิกขององค์กรได้และดำเนินการใด ๆ แทนนักแสดงที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่าการมีกองทุนบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดงเพื่อจ่ายเงินสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกที่ต้องอันตรายแก่ร่างกายหรือเสียชีวิตตามร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ... และร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ... เป็นกรณีที่เหมาะสมควรต้องกำหนดไว้อย่างยิ่งเพื่อประโยชน์แก่ตัวของนักแสดงเองอย่างแท้จริง เนื่องจากนักแสดงมีวัยในการทำงานการแสดงเป็นช่วงระยะเวลาเดียวเท่านั้น เมื่อพ้นช่วงระยะเวลาดังกล่าวนักแสดงก็ไม่สามารถทำงานการแสดงอีกต่อไปได้ หากมีเงินกองทุนเพื่อนักแสดงเป็นการจูงใจให้นักแสดงเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับงานของนักแสดงและทำให้อาชีพนักแสดงมีความมั่นคงมากขึ้น
- 4) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงชาวต่างประเทศ เพื่อความเป็นสากลขององค์กรดังกล่าว

⁹ กรมทรัพย์สินทางปัญญาร่วมกับสำนักความร่วมมือทางวิชาการไทย-เยอรมัน (GTZ) , เอกสารการประชุมระดมความคิดเห็น ร่างพ.ร.บ. การจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ..... หน้า 2.

5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างนักแสดงกับองค์กร

ก. ร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ... กำหนดให้นักแสดงทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือโอนสิทธิของตนให้องค์กรได้

ข. ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ... บัญญัติให้นักแสดงทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิต่อองค์กรไว้เพียงกรณีเดียวเท่านั้น

ค. บทวิเคราะห์

หากพิจารณาถึงการดำเนินการจัดเก็บค่าตอบแทนแทนนักแสดงขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับงานของนักแสดงแล้วประกอบกับตามมาตรา 51¹⁰ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 การโอนสิทธิของนักแสดงสามารถดำเนินการได้โดยทำหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน

ง. ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่านอกจากการอนุญาตให้องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับงานของนักแสดงได้รับสิทธิในการจัดเก็บค่าตอบแทนของนักแสดงแล้ว การอนุญาตให้ใช้สิทธิดังกล่าว นักแสดงยังคงเป็นเจ้าของสิทธินักแสดงอยู่ หากมีกรณีที่จะต้องมีการดำเนินการใด ๆ จากกรณีที่มีผู้กระทำละเมิดสิทธินักแสดง องค์กรบริหารการจัดเก็บสิทธิของนักแสดงจะต้องดำเนินการให้นักแสดงมอบอำนาจเพื่อกระทำการใด ๆ ต่อไปนอกเหนือจากการให้อนุญาตจัดเก็บ เป็นเรื่องที่สร้างความยุ่งยากในการดำเนินงานดังกล่าว ดังนั้น นอกจากการอนุญาตให้ใช้สิทธิของนักแสดงแล้ว ควรให้นักแสดงสามารถโอนสิทธิของนักแสดงเพื่อให้องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับงานของนักแสดงมีสิทธิเท่า ๆ กับสิทธิของนักแสดงที่มอบหมายให้องค์กรดำเนินการ เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินการแทนนักแสดงได้ทุกกรณีเพื่อให้องค์กรสามารถรักษาประโยชน์แทนนักแสดงได้โดยสะดวกและมีความรวดเร็ว

¹⁰ มาตรา 51 สิทธิของนักแสดงตามมาตรา 45 และมาตรา 45 ย่อมโอนให้แก่กันได้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และจะโอนให้โดยมีกำหนดเวลาหรือตลอดอายุแห่งความคุ้มครองก็ได้

5.6 การเข้าเป็นสมาชิก

ตามร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับได้บัญญัติเรื่องการเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับนักแสดงไว้แตกต่างกัน ดังนี้ คือ

ก. ร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ... ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงไว้แต่อย่างใด นักแสดงไม่ต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กร โดยองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงสามารถเก็บค่าตอบแทนในการใช้งานสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงของนักแสดงได้ทุกคนและนักแสดงก็มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง โดยไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกโดยชัดเจน นอกจากนี้ ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดหน้าที่ขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงมีหน้าที่ต้องจัดทำทะเบียนสมาชิกขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงและส่งสำเนาให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบการใช้งานของบุคคลภายนอกผู้ประสงค์จะใช้งานสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงของนักแสดง และการจ่ายค่าตอบแทนได้โดยถูกต้องขององค์กรจัดเก็บด้วยโดยทะเบียนสมาชิกอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อ สัญชาติและที่อยู่ของสมาชิก
- (2) วันที่เข้าเป็นสมาชิก
- (3) ชื่อ ประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์ของสมาชิก
- (4) รายละเอียดผลงานของสมาชิก

ข. ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ...

ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ นักแสดงจะต้องมีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรอย่างชัดเจน ถึงจะได้รับค่าตอบแทนจากการใช้งานของตน นอกจากนี้ องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง ยังมีหน้าที่จัดทำทะเบียนสมาชิกขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงและส่งสำเนาให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบการใช้งานของบุคคลภายนอกผู้ประสงค์จะใช้งานสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงของนักแสดง และการจ่ายค่าตอบแทนได้โดยถูกต้องขององค์กรจัดเก็บด้วยโดยทะเบียนสมาชิกอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อ สัญชาติและที่อยู่ของสมาชิก

- (2) วันที่เข้าเป็นสมาชิก
- (3) ชื่อ ประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์ของสมาชิก
- (4) รายละเอียดผลงานของสมาชิก

ค. บทวิเคราะห์

ผู้ที่สามารถเข้าเป็นร่วมหรือเป็นสมาชิกขององค์กรบริหารการจดทะเบียนค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง คือ นักแสดงที่มีสิทธิตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งในที่นี้ หมายความว่ารวมถึงทายาทของนักแสดง ในกรณีที่นักแสดงถึงแก่ความตาย และหมายความว่ารวมถึงผู้รับโอนสิทธิของนักแสดงด้วย เมื่อองค์กรจดทะเบียนดังกล่าวเรียกเก็บค่าตอบแทนในสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนในการนำสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงของนักแสดงออกเผยแพร่เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าแล้ว นักแสดงที่จะสามารถเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรบริหารการจดทะเบียนค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงนั้น จะต้องเป็นไปตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ คือ (1) เป็นนักแสดงที่มีสัญชาติไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ในขณะที่มีการบันทึกเสียงการแสดงนั้น หรือในขณะที่เรียกร้องสิทธิ หรือ (2) การบันทึกเสียงการแสดงหรือส่วนใหญ่ของการบันทึกเสียงการแสดงนั้นเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือในประเทศที่มีภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับการเข้าเป็นสมาชิกภาพขององค์กรบริหารการจดทะเบียนค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงในประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมันที่มุ่งให้ความคุ้มครองแก่นักแสดงที่เป็นคนชาติของตนและกำหนดคุณสมบัติในการเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรไว้ว่าจะต้องเป็นนักแสดงที่มีสัญชาติในประเทศของตนหรืองานการแสดงของนักแสดงจะต้องเกิดขึ้นในประเทศของตน กรณีนี้แตกต่างจากประเทศอังกฤษที่ไม่จำกัดการเป็นสมาชิกขององค์กรไว้เฉพาะนักแสดงภายในประเทศของตนเท่านั้น ยังให้ความคุ้มครองไปถึงนักแสดงชาวต่างชาติที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากการจดทะเบียนค่าตอบแทนขององค์กรจดทะเบียนของประเทศอังกฤษ โดยไม่จำเป็นต้องถูกหักค่าธรรมเนียมในการบริหารงานขององค์กรจากค่าตอบแทนที่ได้รับ

ง. ข้อเสนอแนะ

นอกจากนักแสดงตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 แล้วผู้ที่น่าจะ สามารถเข้าร่วมหรือเป็นสมาชิกขององค์กรบริหารการจดทะเบียนค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงน่าจะรวมถึงรวมถึงทายาทของนักแสดง ในกรณีที่นักแสดงถึงแก่ความตาย และผู้รับโอนสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 51 และองค์กรของนักแสดงที่ตั้งขึ้นในรูปแบบอื่น ๆ เช่น คณะบุคคล สมาคมต่าง ๆ หรือนิติบุคคลที่ได้รับโอนสิทธิของนักแสดงจากนักแสดง เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นที่มีสมาคมนักแสดงเป็นสมาชิก ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า

ควรจะสามารทำได้ เพราะเป็นการรวมตัวกันของนักแสดงในการเรียกรับเอาประโยชน์จากองค์กรซึ่งมุ่งที่จะให้ความคุ้มครองแก่นักแสดงอยู่แล้ว และมีใช้การเรียกเอาประโยชน์จากผู้ใช้งานการแสดงโดยตรง

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า หากมีการจัดตั้งองค์กรบริหารการ จัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง นักแสดงที่เป็นบุคคลธรรมดาไม่ประสงค์จะ อนุญาตหรือโอนสิทธิของตนให้องค์กรดังกล่าวดำเนินการจัดเก็บค่าตอบแทน นักแสดง ท่านนั้นจะสามารถเรียกเก็บค่าตอบแทนดังกล่าวจากผู้ใช้งานของตนโดยตรงได้หรือไม่ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับนี้ ไม่ได้กำหนดห้ามมิให้นักแสดงดำเนินการดังกล่าว ประกอบกับมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์นี้เป็นสิทธิของนักแสดงที่กฎหมาย กำหนดไว้ จึงไม่เป็นการตัดสิทธิของนักแสดงในการจัดเก็บค่าตอบแทนในงานการแสดง ของตน เป็นสิทธิเฉพาะตัวของนักแสดงแต่อาจมีการโอนหรือการอนุญาตให้องค์กร บริหารการ จัดเก็บดำเนินการได้แต่เฉพาะส่วนของการจัดการจัดเก็บค่าสิทธิ กล่าวคือ นักแสดงควรมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะได้รับค่าตอบแทนจากการที่มีผู้นำสิ่งบันเทิงเสียง การแสดงและเพื่อประโยชน์ในการบริหารการ จัดเก็บ อาจอนุญาตหรือโอนให้ผู้อื่น ดำเนินการจัดเก็บเอาจากผู้ใช้งานได้เพื่อประโยชน์ของนักแสดง หรือทายาทที่ได้รับการ โอนสิทธิเท่านั้น เป็นการกระทำที่ขัดกับสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บและความสับสน ของผู้ใช้งานสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงดังกล่าว เมื่อนักแสดงได้อนุญาตให้องค์กรบริหาร การจัดเก็บดำเนินการจัดเก็บแล้ว ก็ไม่ควรก้าวล่วงไปดำเนินการจัดเก็บค่าตอบแทน ดังกล่าวอีก นักแสดงจึงควรมีหน้าที่เพียงดำเนินการตามขอบเขตในการอนุญาตตาม สัญญาอนุญาตเท่านั้น กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าไม่เป็นการตัดสิทธิของนักแสดงแต่ กฎหมายให้สิทธิแก่องค์กรบริหารการ จัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงให้ทำ การเป็นผู้แต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น และกำหนดให้สิทธิดังกล่าวถูกโอนไปให้องค์กรจัดเก็บ ตามกฎหมาย เว้นแต่กรณีที่นักแสดงไม่ประสงค์จะทำการจัดเก็บ และจะเห็นได้ว่า องค์กรบริหารการ จัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงจะเลือกปฏิบัติโดยเลือก เก็บค่าตอบแทนจากผู้ใช้งานรายหนึ่งแต่ไม่เก็บจากผู้ใช้งานอีกรายหนึ่งไม่ได้

5.7 วิธีการจัดเก็บและจัดสรรค่าตอบแทน

ก. ร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารการ จัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธิ นักแสดง พ.ศ... บัญญัติไว้ในเรื่องของวิธีการจัดสรรค่าตอบแทน คือ

1) การจัดเก็บค่าตอบแทนจากผู้ใช้สิทธิและจัดสรรค่าตอบแทนให้แก่ เจ้าของสิทธิให้คำนึงถึงพฤติการณ์ทั้งปวงรวมทั้งจำนวนครั้งการใช้งานหรือการแสดง ความนิยม

ความเหมาะสม ความเป็นธรรมและความสำคัญทางวัฒนธรรมของงานหรือการแสดงในเวลาที่ใช้ งานหรือการแสดงนั้น

2) เมื่อได้จัดเก็บค่าตอบแทนจากผู้ใช้สิทธิแล้ว ให้จัดสรรค่าตอบแทนให้แก่ บรรดาเจ้าของสิทธิอย่างเป็นธรรมโดยไม่ชักช้าตามข้อบังคับเกี่ยวกับค่าตอบแทนและอัตรา ค่าตอบแทนที่คณะกรรมการลิขสิทธิ์ให้ความเห็นชอบ

ข. ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ... ได้บัญญัติไว้ใน เรื่องของวิธีการจัดสรรค่าตอบแทน คือ

1) การจัดเก็บค่าตอบแทนจากผู้ใช้สิทธิและจัดสรรค่าตอบแทนให้แก่ เจ้าของสิทธิให้คำนึงถึงพฤติการณ์ทั้งปวงรวมทั้งจำนวนครั้งการใช้งานของนักแสดง ความนิยม ความเหมาะสม ความเป็นธรรมและความสำคัญทางวัฒนธรรมของงานการแสดงในเวลาที่ใช้ งานหรือการแสดงนั้น

2) เมื่อได้จัดเก็บค่าตอบแทนจากผู้ใช้สิทธิแล้ว ให้จัดสรรค่าตอบแทนให้แก่ บรรดาเจ้าของสิทธิอย่างเป็นธรรมโดยไม่ชักช้าตามข้อบังคับเกี่ยวกับอัตราค่าตอบแทนที่จัดเก็บ จากผู้ใช้สิทธิและที่จัดสรรให้เจ้าของสิทธิ เพื่อให้คณะกรรมการลิขสิทธิ์ให้ความเห็นชอบ

ค. บทวิเคราะห์

ค่าตอบแทนในการจัดเก็บจากผู้ใช้สิทธิและค่าตอบแทนที่จัดสรรให้แก่เจ้าของ สิทธินั้นต้องเป็นค่าตอบแทนที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการลิขสิทธิ์แล้ว อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนของการกำหนดค่าตอบแทนในการจัดเก็บจากผู้ใช้งานของนักแสดงก่อนนำเสนอขอ ความเห็นชอบจากคณะกรรมการลิขสิทธิ์นั้น โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ทั้งปวงรวมทั้งจำนวนครั้งการ ใช้งานของนักแสดง ความนิยม ความเหมาะสม ความเป็นธรรมและความสำคัญทางวัฒนธรรม ของงานการแสดงในเวลาที่ใช้งานหรือการแสดงนั้นตามที่ร่างพระราชบัญญัติกำหนดไว้ และควร แบ่งอัตราค่าตอบแทนตามชนิดของการใช้งานสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงเป็นลักษณะต่าง ๆ เช่น การให้เช่าทางการค้า การแพร่เสียงแพร่ภาพในร้านอาหาร งานแฟชันโชว์ ฯลฯ เช่นเดียวกับ ประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน และการจัดสรรค่าตอบแทนให้แก่นักแสดงอัตราที่เสนอให้ คณะกรรมการลิขสิทธิ์เห็นชอบควรจะคำนวณตามอัตราที่ใช้งานของนักแสดงรายนั้นจริง

ง. ข้อเสนอแนะ

การกำหนดค่าตอบแทนในการจัดเก็บจากผู้ใช้งานของนักแสดงควร เป็นไปตามข้อตกลงหรือในการประชุมร่วมกันเป็นการประชุมแบบไตรภาคี โดยมีฝ่าย ที่หนึ่ง คือ นักแสดง ฝ่ายที่สอง คือ ผู้ใช้งานของนักแสดง และฝ่ายที่สาม คือ

กรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อหาอัตราค่าตอบแทนที่นักแสดงและผู้ใช้งานทั้งสองฝ่ายเห็นชอบร่วมกัน โดยมีภาครัฐเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดอัตราค่าตอบแทนที่องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงใช้จัดเก็บ

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการชักจูงให้นักแสดงเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับงานนักแสดง ควรกำหนดให้ไม่มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมแรกเข้าในการเข้าเป็นสมาชิก แต่ให้องค์กรได้รับค่าธรรมเนียมดังกล่าวเมื่อจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้งานของนักแสดงแล้ว องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับงานนักแสดงสามารถหักค่าธรรมเนียมในการเข้าเป็นสมาชิก ส่วนที่เหลือจึงจะคืนให้แก่นักแสดงภายหลังจากที่องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดงเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ

5.8. การระงับข้อพิพาท

ก. ร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง พ.ศ... กำหนดให้กรณีมีข้อพิพาทเกี่ยวกับค่าตอบแทนระหว่างองค์กรจัดเก็บและผู้ใช้งานของนักแสดงที่ไม่สามารถตกลงกันได้ ให้เสนอข้อพิพาทโดยการยื่นคำขอต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญานั้น ให้คณะอนุญาโตตุลาการซึ่งอธิบดีแต่งตั้งเป็นประธานและผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายลิขสิทธิ์อีกสองคนซึ่งคู่กรณีแต่ละฝ่ายแต่งตั้งคนละหนึ่งคน เป็นผู้ชี้ขาด

ข. ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ... ไม่ได้ระบุไว้ในเรื่องข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการร้ององค์กรจัดเก็บค่าตอบแทน

ค. บทวิเคราะห์

ประเทศสหพันธรัฐเยอรมันได้มีการกำหนดวิธีการระงับข้อพิพาทขององค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนไว้ ซึ่งได้กล่าวไว้ในบทที่ผ่านมา¹¹ ปัจจุบันประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่ทำการกำกับดูแลองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนในการใช้สิทธิของนักแสดง ดังนั้น ในการระงับข้อพิพาทระหว่างองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนทางดนตรีกรรมกับผู้ใช้งานนั้น ก็จะต้องเป็นไปตามระบบการพิจารณาชี้ขาดในชั้นศาล ซึ่งก่อให้เกิดการสิ้นเปลืองในการเป็นคดีความกันถึงแม้ว่าตามมาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 จะได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการลิขสิทธิ์ที่ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานกรรมและมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินสิบสองคน ซึ่งแต่งตั้งจากผู้แทนของสมาคมเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิ

¹¹ โปรดดูบทที่ 4 หัวข้อ 4.3.7 หน้า 132

ของนักแสดง และผู้แทนของสมาคมผู้ใช้งานลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า หกคนเป็นกรรมการก็ตาม อย่างไรก็ตามมาตรา 60 (3) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ลิขสิทธิ์ไว้เพียงให้การส่งเสริมหรือสนับสนุนสมาคมหรือองค์กรของผู้สร้างสรรค์หรือนักแสดง เกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อจัดเก็บค่าตอบแทนจากบุคคลอื่นที่ใช้งานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิทธิของ นักแสดง และการคุ้มครองหรือปกป้องสิทธิหรือประโยชน์อื่นใดตามกฎหมายนี้ไว้ก็ตาม แต่ในทาง ปฏิบัติยังไม่เคยมีการนำไปใช้ในการใด ๆ และการกำหนดให้คณะกรรมการลิขสิทธิ์มีอำนาจตั้ง คณะอนุกรรมการ ก็เป็นการกำหนดไว้ล้อย ๆ ปรากฏจากขอบเขตและทิศทาง อันเป็นปัญหาและ อุปสรรคในการนำไปปฏิบัติหรือการบังคับใช้ในส่วนนี้¹²

ประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่เคยมีการบัญญัติไว้ถึงกฎเกณฑ์ ระเบียบวิธีการ หรือรูปแบบใด ๆ เพื่อใช้ในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการขององค์กรบริหารการ จัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิเกี่ยวกับงานของนักแสดง เว้นแต่เป็นข้อพิพาทที่ในเรื่องค่าตอบแทน ที่ตกลงกันไม่ได้ ระหว่างนักแสดงกับผู้ใช้งานของนักแสดงตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ให้อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา มอบหมายเป็นผู้กำหนดค่าตอบแทนนั้น โดยให้คำนึงถึงอัตราค่าตอบแทนปกติในธุรกิจประเภทนั้น หากคู่กรณีไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของอธิบดี ก็สามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการลิขสิทธิ์ได้ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งนั้นและคำวินิจฉัยของคณะกรรมการลิขสิทธิ์ให้เป็นที่สุด

ง. ข้อเสนอแนะ

แนวคิดตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้นได้ร่างพระราชบัญญัติ ข้อ ก. มีวัตถุประสงค์เพื่อลดข้อขัดแย้ง และก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและยุติธรรม โดยมีได้บัญญัติไว้ว่าคำชี้ขาดนี้เป็นที่สุดและมีผลผูกพันคู่กรณีหรือไม่ ซึ่งควรขยายไป ถึงข้อพิพาทที่เกิดขึ้นทั้งหมดกับองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทน ไม่ว่าจะเป็ข้อพิพาทที่ เกิดขึ้นระหว่างองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนกับองค์กรจัดเก็บค่าตอบแทนด้วยกันเอง หรือ องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนเกี่ยวกับนักแสดงกับนักแสดง โดยควรกำหนดให้ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเป็นที่สุด การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) เป็นการ ระงับข้อพิพาททางแพ่งที่คู่พิพาทตกลงกันด้วยใจสมัครในการเสนอข้อพิพาทหรือนำข้อ พิพาทที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้บุคคลภายนอก ทำการพิจารณาชี้ขาดตามพยานหลักฐาน ที่ปรากฏ และคู่พิพาทยอมผูกพันที่จะปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น โดยอนุญาโตตุลาการ ผู้ทำหน้าที่ชี้ขาดข้อพิพาทต้องเป็นคนกลางในการพิจารณาข้อพิพาทที่เสนอตน

¹² เติตพูน ธนสวัสดิ์, การอนุญาตใช้สิทธิ และการควบคุมองค์กรบริหารการ จัดเก็บค่าตอบแทนการใช้ งานดนตรีกรรมตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย รามคำแหง 2541) , หน้า 154.

อนุญาตตุลาการมิใช่ตัวแทนของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แม้แต่ฝ่ายที่แต่งตั้งตนให้ทำหน้าที่อนุญาตตุลาการปัจจุบันนี้ กระทรวงพาณิชย์ได้ตราข้อบังคับว่าด้วยอนุญาตตุลาการด้านทรัพย์สินทางปัญญาและข้อบังคับว่าด้วยการระenomข้อพิพาทด้านทรัพย์สินทางปัญญาขึ้น เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 ตามมาตรการให้สอดคล้องกับวงการอนุญาตตุลาการ ตามพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2545 และตามข้อบังคับว่าด้วยอนุญาตตุลาการของสำนักงานศาลยุติธรรม โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้มีการจัดตั้งอนุญาตตุลาการของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ที่ชื่อว่า สำนักงานป้องกันและระงับข้อพิพาทด้านทรัพย์สินทางปัญญา เรียกย่อว่า “สรท” เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2545 มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาระบบป้องกันและระงับข้อพิพาทด้านทรัพย์สินทางปัญญา ดำเนินการไกล่เกลี่ยให้มีการระenomข้อพิพาทด้านทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการดังกล่าวจะทำให้การระงับข้อพิพาทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่ายและเป็นธรรมและสร้างความพึงพอใจให้แก่คู่พิพาททั้งสองฝ่าย จึงเป็นทางเลือกในการระงับข้อพิพาทที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้อีกทางเลือกหนึ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย